

Fylkesmannen i Aust-Agder

Forslag til vern av:

Eikelidalen naturreservat

Åmli kommune

AUST-AGDER

Høringsforslag april 2015

Foto: Arne Laugsand

**HØRING AV VERNEFORSLAG FOR
EIKELIDALEN NATURRESERVAT I
ÅMLI KOMMUNE
AUST-AGDER FYLKE**

Fylkesmannen i Aust-Agder sender med dette forslag til verneplan for opprettelse av Eikelidalen naturreservat i Åmli kommune på offentlig høring. Verneforslaget sendes på høring etter avtale med Miljødirektoratet.

**Uttalelser til verneforslaget og til endringer av verneforskrift sendes skriftlig til
Fylkesmannen i Aust-Agder innen fredag 19. juni 2015**

INNLEDNING

Gjennom behandling av Stortingsmelding nr. 25 (2002-2003) sluttet Stortinget seg til Regjeringens innstilling om en kraftig opptrapping av skogvernet i Norge. Per 2009 er ca. 1,75 % av den produktive skogen i Norge vernet og dette er langt mindre enn andre land i Europa. St.meld.nr. 25 trakk opp viktige prinsipper og satsingsområder for en opptrapping av skogvernet. Blant annet at et utvidet skogvern skulle følge de faglige anbefalingene fra rapporten "Evaluerings av skogvernet i Norge" (Framstad mfl. 2002).

Frivillig vern ble i meldingen trukket fram som en viktig strategi for det framtidige Skogvernet i Norge. Frivillig vern innebærer at skogeier(e) tilbyr staten vern av egen skog. Miljøvernmyndighetene vurderer tilbudet og iverksetter naturfaglige registreringer for å kartlegge verneverdier. Om det etter en slik registrering vil være aktuelt å fremme et verneforslag for det aktuelle arealet skal det gjennomføres forhandlinger med grunneier om avgrensning, verneforskrifter og økonomisk erstatning. Når staten og grunneier er kommet til enighet om disse punktene vil området gjennomgå vanlig saksbehandling i tråd med lov om forvaltning av naturens mangfold (naturmangfoldloven) av 19.06.2009.

Bevilgningen til frivillig vern for 2015 er betydelige og midlene skal gi grunnlag for opprettelse av flere verneområder i løpet av 2015. Arbeidet omfatter både frivillig vern og vern av offentlig eid grunn (Statskog og OVF).

VERNEFORM

Skogområder som inngår i ordningen med frivillig vern skal normalt fredes som naturreservat, jf. naturmangfoldloven § 37.

NATURFAGLIGE REGISTRERINGER

Ljosådalens naturreservat er beskrevet i frivillig-vern rapport publisert i skogdatabasen NARIN (<http://www.borchbio.no/narin/>) i 2014. A. Laugsand har stått for feltarbeid og rapportering (Laugsand A. 2014)

I rapporten beskrives naturgrunnlag, vegetasjon, skogstruktur og påvirkning, og det gis beskrivelse, avgrensning og verdivurdering av kjerneområder. Samlet verdi for området gis med utgangspunkt i vurdering av en rekke kriterier som urørthet, død ved, forekomst av

gamle trær, variasjon, rikhet, arrondering og forekomst av sjeldne og trua arter.

En oppsummering av de naturfaglige registreringene gis under presentasjon av området nedenfor i dette skriv.

ØKONOMISK ERSTATNING

Bestemmelser om erstatning for naturreservater er gitt i naturmangfoldloven av 19.06.2009 §§ 50 og 51. Etter § 50 fastsettes erstatningen for tap i igangværende bruk i samsvar med utmålingsreglene i lov 6. april 1984 nr. 17 om vederlag ved overføring av fast eiendom (ekspropriasjonserstatningslova). Ved anvendelsen av nevnte lov § 10 er det tidspunktet for vernevedtaket som skal legges til grunn. § 51 sier at Staten senest ett år etter at vernevedtaket ble truffet skal gi tilbud om erstatning etter § 50 til en eier eller rettighetshaver som har fremsatt skriftlig krav om dette innen fire måneder fra vernevedtaket. Videre skal skjønnet holdes etter reglene i lov 1. juni 1917 nr. 1 om skjønn og ekspropriasjonssaker (skjønnsprosessloven) og reglene i dette ledd, jf. § 51.

Ved frivillig vern skal det inngås avtaler med berørte grunneiere før området kan vernes, og grunneierne får utbetalt avtalt erstatning umiddelbart etter vernevedtak. Det er innført en vederlagsordning for frivillig vern som innebærer at det blir utbetalt vederlag fra avtaleinngåelse og fram til vernevedtak. Vederlaget beregnes ut fra størrelsen på erstatningen.

HVA MEDFØRER VERNET?

Ved vern av skog som naturreservater legges det vekt på at det er hele økosystemet og de økologiske prosessene som skal vernes. Verneformålet impliserer at det skal skje en naturlig utvikling dvs. at de naturlige økologiske prosessene skal kunne finne sted.

Et vern vil få konsekvenser for utnyttelsen og bruken av området. Alle tiltak som kan føre til endringer av naturmiljøet vil være forbudt. Dette betyr at ulike aktiviteter som skogsdrift, økonomisk motivert skogskjøtsel, nydyrking og lignende vil være forbudt. En del tiltak vil være søknadspliktige. I fellesskap kan en i endel tilfeller finne løsninger som gjør at tiltaket ikke kommer i konflikt med verneformålet og dermed kan tillates gjennomført. For noen av de søknadspliktige tiltakene kan det gis flerårige tillatelser.

Forskrift og restriksjonsnivå

Forholdene i reservatet og uttalelser i forbindelse med lokal og sentral høring kan innebære at det gjøres tilpasninger av verneforskriften. Det er derfor av stor betydning at høringsinstansene kommer med merknader til forskriften sett i lys av forholdene i verneområdet. Mulighet for justeringer av verneforskriften må deretter vurderes opp mot hensynet til verneformålet.

HØRING OG VIDERE PROSESS

Formålet med høringen er å kaste lys over mulige konflikter knyttet til ulike interesser som kan bli påvirket av verneplanen. Etter høringen vil høringsuttalelsene bli vurdert i forhold til konfliktgrad og mulige løsninger for området. Fylkesmannen vil så sende sin tilråding om vern av området til Miljødirektoratet, inkludert oppsummering av høringsuttalelsene og forslag til eventuelle endringer. Basert på etterfølgende anbefaling fra Miljødirektoratet vil så

Klima- og miljødepartementet gjøre nødvendige avklaringer med andre departement, og legge planen frem for regjeringen som avgjør endelig utfall av verneforslaget.

Vi oppfordrer til å komme med skriftlige uttalelser til forslaget til verneplanen, frist fredag 17. juni 2015. Adresse: *Fylkesmannen i Aust-Agder, miljøvernavdelingen, Postboks 788, Stoa, 4809 Arendal*, eller på e-post til postmottak@fmaa.no merket sak nr. 2014/1250.

Kontaktperson: Arnstein Knutsen Engemyr, tlf. 37 01 75 88.

FORSLAG TIL VERNEFORSKRIFT FOR EIKELIDALEN NATURRESERVAT I ÅMLI KOMMUNE I AUST-AGDER FYLKE

Fastsatt ved kongelig resolusjonmed hjemmel i lov 19. juni 2009 nr. 100 om forvaltning av naturens mangfold (naturmangfoldloven) § 34 jf. § 37 og § 62. Fremmet av Klima- og miljødepartementet.

§ 1 Formål

Formålet med naturreservatet er å bevare en sjeldent velutformet konsentrasjon av gammel fattig eikeskog med kjerneverdier knyttet til hule trær, død ved og godt med grove læger. Området har som et regionalt kjerneområde særskilt betydning for sjeldne og trua arter knyttet til skogtypen.

§ 2 Geografisk avgrensing

Naturreservatet berører følgende gnr/bnr: 61/6 og 70/8 i Åmli kommune

Naturreservatet dekker et totalareal på ca..... dekar, hvorav (ca)... daa er landareal/sjøareal.

Grensene for naturreservatet går fram av kart i målestokk 1:10 000 datert Klima- og miljødepartementet De nøyaktige grensene for naturreservatet skal avmerkes i marka. Knekkpunktene skal koordinatfestes.

Verneforskriften med kart oppbevares i Åmli kommune, hos Fylkesmannen i Aust-Agder fylke, i Miljødirektoratet og i Klima- og miljødepartementet.

§ 3 Vernebestemmelser

I naturreservatet må ingen foreta noe som forringer verneverdiene angitt i verneformålet.

I naturreservatet gjelder følgende vernebestemmelser:

1. Vegetasjonen, herunder døde busker og trær, er vernet mot skade og ødeleggelse. Det er forbudt å fjerne planter og sopp (inkludert lav) eller deler av disse fra naturreservatet. Planting eller såing av trær og annen vegetasjon er forbudt.
2. Dyrelivet, herunder reirplasser og hiområder, er vernet mot skade, ødeleggelse og unødig forstyrrelse. Utsetting av dyr er forbudt.
3. Området er vernet mot ethvert tiltak som kan endre naturmiljøet, som f.eks. oppføring av bygninger, anlegg, gjerder, andre varige eller midlertidige innretninger, parkering av campingvogner, brakker e.l., framføring av luftledninger, jordkabler, kloakkledninger, bygging av veier, drenering eller annen form for tørlegging, uttak, oppfylling og lagring av masse, utføring av kloakk eller andre konsentrerte forurensningstilførsler, henleggelse av avfall, gjødsling, kalking eller bruk av kjemiske bekjempingsmidler. Forsøpling er forbudt. Oppstillingen av tiltak er ikke uttømmende.
4. Bruk av naturreservatet til telteirer, idrettsarrangementer eller andre større arrangementer er forbudt.
5. Bålbrenning er forbudt.

§ 4 Generelle unntak fra vernebestemmelsene

Vernebestemmelsene i § 3 annet ledd er ikke til hinder for:

1. Sanking av bær og matsopp.
2. Jakt, fangst og fiske i samsvar med gjeldende lovverk.
3. Skadefelling av store rovdyr i samsvar med gjeldende lovverk.
4. Beiting.
5. Utsetting av saltstein

6. Brenning av bål med tørrkvist eller ved ein ber med seg inn i reservatet, i samsvar med gjeldande lovverk.

§ 5 Regulering av ferdsel

All ferdsel skal skje varsomt og ta hensyn til vegetasjon, dyreliv og kulturminner.

I naturreservatet gjelder følgende bestemmelser om ferdsel:

1. Motorisert ferdsel til lands og til vanns er forbudt, herunder start og landing med luftfartøy.
2. Utenom eksisterende veier og stier er bruk av sykkel, hest og kjerre samt ridning forbudt.

§ 6 Generelle unntak fra ferdselsbestemmelsene

Ferdselsbestemmelsene i § 5 er ikke til hinder for:

1. Gjennomføring av militær operativ virksomhet og tiltak i forbindelse med ambulanse-, politi-, brannvern-, rednings- og oppsynsvirksomhet, samt gjennomføring av skjøtsels- og forvaltningsoppgaver som er bestemt av forvaltningsmyndigheten. Unntaket gjelder ikke øvingskjøring.
2. Nødvendig motorferdsel i forbindelse med uttransport av syke og skadde bufe. Kjøretøy som benyttes skal være skånsomt mot markoverflaten. Det skal gis melding til ansvarlig oppsyn for verneområdet i forkant av kjøring.
3. Nødvendig uttransport av felt elg og hjort med lett beltekjøretøy som ikke setter varige spor i terrenget.

§ 7 Spesifiserte dispensasjonsbestemmelser

Forvaltningsmyndigheten kan etter søknad gi dispensasjon til:

1. Avgrenset bruk av naturreservatet for aktiviteter nevnt i § 3 nr. 4.
2. Tiltak i forbindelse med forvaltning av vilt og fisk.
3. Oppsetting av gjerder i forbindelse med beiting.

§ 8 Generelle dispensasjonsbestemmelser

Forvaltningsmyndigheten kan gjøre unntak fra forskriften dersom det ikke strider mot vernevedtakets formål og ikke kan påvirke verneverdiene nevneverdig, eller dersom sikkerhetshensyn eller hensynet til vesentlige samfunnsinteresser gjør det nødvendig, jf. naturmangfoldloven § 48.

§ 9 Skjøtsel

Forvaltningsmyndigheten, eller den forvaltningsmyndigheten bestemmer, kan iverksette tiltak for å opprettholde eller oppnå den natur- eller kulturtilstand som er formålet med vernet i henhold til naturmangfoldloven § 47.

§ 10 Forvaltningsplan

Det kan utarbeides forvaltningsplan med nærmere retningslinjer for forvaltning av naturreservatet. Forvaltningsplanen kan inneholde nærmere retningslinjer for gjennomføring av skjøtsel.

§ 11 Forvaltningsmyndighet

Miljødirektoratet fastsetter hvem som skal ha forvaltningsmyndighet etter denne forskriften.

§ 12 Ikrafttredelse

Denne forskriften trer i kraft straks.

GENERELLE KOMMENTARER TIL VERNEFORSKRIFTEN

Under følger generelle kommentarer om hva vernet vil innebære av restriksjoner til enkelte punkter i forslag til forskrift:

Inngrep

Tiltak som kan endre naturmiljøet er forbudt i naturreservater. Dette innbefatter anlegg av ulike slag (midlertidig eller faste), men også tiltak som drenering, kalking og gjødsling.

Fylkesmannen vil i hvert enkelt tilfelle vurdere hvilke stier som skal kunne vedlikeholdes.

Plan- og bygningslovens bestemmelser gjelder i tillegg til disse bestemmelser, men det kan ikke gis tillatelse ut over det vernereglene fastsetter.

Plantelivet

Det er lagt opp til en generell plantelivsfredning, men det er gjort unntak for plukking av bær og matsopp.

Generelt vil det være et hogstforbud innen for lokalitetene. Skjøtsel i henhold til godkjent forvaltningsplan vil være unntatt et slikt forbud.

Beiting vil fortsatt være tillatt.

Dyrelivet

Det er lagt opp til en generell fugle- og dyrelivsfredning. Det er likevel åpnet for jakt, fangst og fiske i medhold av de lovverkene som regulerer dette.

Ferdsel

Ferdseil til fots og på ski er tillatt. Ut fra en generell vurdering av faren for forstyrrelser og slitasje på markvegetasjonen, er ridning, bruk av hest og kjerre og bruk av sykkel forbudt utenom eksisterende veier og stier.

Bruk av naturreservatet til idrettsarrangementer eller andre større arrangementer vil være forbudt. Noen få telt eller en skoleklasse er ikke vurdert som større arrangementer. Det kan gis tillatelse til avgrenset bruk av reservatet i undervisningssammenheng. Eksempler på brukere vil her være lag og foreninger, universitet, skoler eller andre institusjoner.

Motorferdseil

All motorisert ferdsel er forbudt, med et generelt unntak for bruk av lett terrengkjørende beltekjøretøy for uttransport av felt hjortevilt og nødvendig motorferdsel i forbindelse med uttransport av syke og skadde bufe.

Lov om motorferdsel i utmark og vassdrag gjelder i tillegg til disse bestemmelsene, men gir ikke tillatelse ut over det vernereglene fastsetter. Det kan være tilfeller hvor det også må innhentes tillatelser etter lov om motorferdsel i utmark og vassdrag. Verneforskriften endrer ikke grunneieres rett til å nekte/regulere motorferdsel på egen grunn.

Forvaltningsplan

Verneformåleter knyttet opp til vern av alt naturlig dyre- og planteliv. Området skal i størst mulig grad sikres fri utvikling uten inngrep. Det er per i dag begrenset behov for å utarbeide en forvaltningsplan.

Forvaltning av områder innebærer også at det kan legges til rette for en kanalisert ferdsel slik at området ikke forstyrres eller slites ned. Etter et eventuelt vedtak om vern av området som er foreslått i dette verneplanutkastet, vil områdets grenser bli merket i marka med standardiserte grensemerker og skilt. Det kan også bli satt opp informasjonstavler om gjeldende verneforskrift og avgrensning av området. Oppsynsordning for reservatet vil etableres i samarbeid med Statens Naturoppsyn Bykle.

Generelle dispensasjonsregler

Forvaltningsmyndigheten kan gjøre unntak fra forskriften dersom det ikke strider mot vernevedtakets formål og ikke kan påvirke verneverdiene nevneverdig, eller dersom sikkerhetshensyn eller hensynet til vesentlige samfunnsinteresser gjør det nødvendig, jf. naturmangfoldloven § 48.

Etter naturmangfoldloven § 48 skal det i avveiningen mellom øvrige vesentlige samfunnsinteresser og hensynet til verneområdet legges vekt på verneområdets betydning for det samlede nettverket av verneområder og om et tilsvarende verneområde kan etableres eller utvikles et annet sted. Tiltakshaveren kan pålegges å bære rimelige kostnader ved ivaretagelsen, opprettelsen eller utviklingen av et slikt tilsvarende område.

Forvaltningsmyndighet

Fylkesmannen har tradisjonelt vært tillagt forvaltningsansvaret for verneområder i Norge. Miljødirektoratet er delegert myndighet fra Klima- og miljødepartementet til å fastsette hvem som skal være forvaltningsmyndighet for områdevernet etter naturmangfoldloven.

AREAL OG PLANSTATUS

Verneforslaget omfatter ca. 1950 dekar. Lokaliteten er i kommuneplanens arealdel avsatt til landbruks-, natur- og friluftsområde (LNF-område).

SKOGBRUK

Tabellen under gir skogbruksopplysninger om ca. skogareal, tilvekst og volum for det foreslåtte verneområdet i Eikelidalen.

Eikelidalen naturrestat	Totalt produktivt areal	Myr	Skrap- skog	Annet areal	Totalt kubikkmasse	Tilvekst totalt
1950 daa	*	*	*	*	*	*

* tallverdiene mangler pga. at skogtakseringen ikke er ferdigstilt for det aktuelle arealet.

ANDRE INTERESSER

Miljøvern avdelingen er ikke kjent med at det er knyttet andre interesser til området.

VERNEPROSESSEN

Kunngjøring av verneplanen

Formell oppstart av verneplanen for Eikelidalen naturreservat ble kunngjort i Agderposten 28. februar 2015 og Åmliavisa 3. mars 2015, samt i brev til grunneiere og aktuelle foreninger og lag datert 26. februar 2015.

Kommentarer/merknader i etterkant av oppstartmeldingen

Følgende kommentarer ble mottatt i etterkant av oppstartmeldingen:

- Statens vegvesen har ingen merknader til vernet.
- Forum for natur og friluftsliv Agder har innspill om at vernet ikke bør være til hinder for utøvelse av jakt og friluftaktivitet.
 - *Fylkesmannens svar: Dette er ivaretatt i verneforskriften*
- Åmli kommune sitt innspill gjelder manglende informasjon/underrettelse til kommunen om den biologiske registreringen og at opplysninger fra tidligere kartlegging i skogsområdet (blant annet MiS-data) ikke har vært nevnt i prosessen.
 - *Fylkesmannens svar: I og med at dette er en sak mellom privat grunneier og staten har det ikke vært for vane å underrette den aktuelle kommunen om resultatene fra den biologiske registreringen. Kommunen er kopimottaker på både oppstartmelding og under høringen og har i den anledning mulighet for å henvende seg til fylkesmannen for oversendelse av ønskelige dokumenter i saken. Når det gjelder bruk av tilgjengelig miljøinformasjon benyttes eksisterende MiS-data som grunnlag for biologiske registreringer.*

Saksbehandling

Naturfaglige registreringer: oktober 2013

Forhandlinger: 2015

Verneplanens omfang

Navn:	Eikelidalen naturreservat
Kommune:	Åmli
Totalareal:	1950 dekar
Areal prod. skog:	-
Verneverdi:	**

OMRÅDEBESKRIVELSE

Eikelidalen naturreservat

Lokalitet: Eikelidalen naturreservat

Kommune: Åmli

Fylke: Aust-Agder

Kartblad:

Verneverdi: ** (regional verdi)

Vegetasjonssone: Sørboreal og Mellomboreal

Areal: 1123 dekar

Under kartlegging av biologisk mangfold i Eikelidalen ble det dokumentert et antall interessante og rødlistede arter i spesielt et av kjerneområde. Artene er knyttet til død ved og gamle trær av eik, osp og gran. Området er godt arrondert og mellom kjerneområdene er det åpen furuskog uten nyere inngrep og inntakt fattig myr. Eikelidalen representerer et område med eikedominert skog.

AVGRENSNING OG ARRONDERING

Verneforslaget og kjerneområdene er godt arrondert og splittes bare opp av inntakt fattig/intermediær myr. Det er ingen ferske inngrep innenfor verneforslaget. Det foreslås en alternativ utvidet vernegrense i sør som inkluderer mer restaureringsareal. (Dette vil også kunne være praktisk for grunneier siden denne delen av eiendommen vil bli mer avskåret fra resten av eiendommen.)

SKOGSTRUKTUR/PÅVIRKNING

Bortsett fra i kjerneområdet Eikelidalen er hogstpåvirkningen generelt betydelig selv om det er lengre tid siden inngrep, mangler død ved elementer mer eller mindre over større områder. I deler av området finnes eldre bestander av furu, eik, gran og osp. Et stort antall eldre eik og godt med død ved i kjerneområde 1 Eikelidalen vektlegges tungt.

ARTSMANGFOLD

Det er dokumentert et antall interessante og rødlistede arter i kjerneområdet Eikelidalen, og potensialet for artsmangfold ventes å øke raskt de neste tiårene i kjerneområde 2 og 3. Utenfor kjerneområdene vil det ta lengre tid før potensialet blir nevneverdig for mer krevende arter. Artsmangfoldet er knyttet til død ved og gamle trær av eik, osp og gran, da det stort sett er fattige vegetasjonstyper her. Det forventes at grundigere kartlegging av insektfauna og vedlevende sopp i Eikelidalen vil avdekke flere spennende arter.

VERNEVERDIER

Kjerneområdet Eikelidalen vektlegges tungt i verdivurderingen. De to andre kjerneområdene utgjør supplementområder med godt potensial for å utvikle verdiene fra Eikelidalen utover et større areal sett i et lengre tidsperspektiv. Det er positivt at det ikke er ferske hogstinngrep i matrix-areale mellom kjerneområdene. Eikelidalen er allerede godt dokumentert med et antall interessante arter og det forventes at et større antall spennende arter vil bli funnet ved videre undersøkelser av spesielt insektfaunaen knyttet til eik og osp. Verdier knyttet til rik bakke er marginale til helt fraværende. Området har variasjon i skogtyper og topografi som øker områdets totale potensial for artsmangfold. Denne variasjonen vil ha større betydning etterhvert som mer av området restaureres. Hadde kjerneområdet Eikelidalen vært større ville det blitt vurdert å gi tre stjerner samlet. Totalområdet inkludert kjerneområdene scorer to stjerner på de fleste parametere og samlet verdi settes til to stjerner.

LITTERATUR

Blindheim, T., Thingstad, PG: & Gaarder, G (red.) 201. Naturfaglig evaluering av norske verneområder. Dekning av naturtyper og arter – NINA Rapport 539. 340 s.

Framstad, E., Blindheim, T., Erikstad, L., Thingstad, P.G. og Sloreid, S-E. 2010. Naturfaglig evaluering av norske verneområder. NINA rapport 535. 177 s. + vedlegg.